

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПОШИРЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ БІОТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ АГРОВИРОБНИЦТВА

В роботі проаналізовані основні види інформаційно-консультаційних інструментів та розкрита сутність консалтингових рішень при впровадженні інноваційних біотехнологій в рослинництво, показані найбільш ефективні та економічно обґрунтовані методи консультаційної діяльності в агропромисловому комплексі.

Ключові слова: інновації, біотехнології, методи консультування.

В сучасних умовах сільськогосподарського виробництва питання економічної ефективності, рентабельності та ліквідності агробізнесу є пріоритетним напрямом, що пов'язаний з використанням у виробничому процесі інноваційних технологій. Визначення і вибір найбільш ефективної технологічної моделі є надзвичайно важливим і відповідальним кроком менеджерів та формує весь подальший ланцюг виробництва в рослинницькій галузі. Саме тому, набуває свого значення поглиблений аналіз фахівцями-консультантами існуючого світового досвіду, оцінка відповідності до умов вітчизняного агровиробництва та безпосередньо інформаційно-консультаційне забезпечення супроводження процесу виводу на ринок інноваційних технологій. Важливим в цьому стає системний підхід до розробки нових ефективних консалтингових рішень щодо використання високо - технологічних елементів біотехнологій в рослинництві.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Сучасні підходи до інформаційно-консультаційної діяльності, основні процеси, види і методи найбільш ефективних консалтингових рішень для сільськогосподарського виробництва висвітлені у працях і публікаціях вітчизняних та закордонних вчених: М.Ф. Кропивко, Т.П. Кальної-Дубінюк, Верби В.А., Решетняка Т.І., Маккхема К. та ін. [1-6].

Метою даного дослідження є обґрунтування теоретичних аспектів та складових інформаційно-консультаційної діяльності та механізму її функціонування в системі впровадження інноваційних біотехнологій в сучасне агровиробництво.

Виклад основного матеріалу. За останні роки вченими України створені високоефективні регулятори росту рослин нового покоління, вивчено механізм фізіологічної дії на клітинному рівні, відпрацьовані енергозберігаючі технології їх застосування при вирощуванні основних польових культур. Все це свідчить про те, що нові біорегулятори росту рослин в сучасний період мають таке ж важливе значення, як і нові сорти, сучасна техніка і технології. Вони сприяють отриманню екологічно чистої продукції рослинництва та позитивно впливають на екологію довкілля, дозволяють зменшити пестицидне та мінеральне навантаження на ґрунти [2].

Впровадження сучасних біотехнологій в рослинництві потребує інформаційно-консультаційного забезпечення, що передбачає надання оптимальних рекомендацій, формування яких потребує професіоналів та розвитку інструментів інформаційно-консультаційних технологій [3].

Фахівці в галузі консалтингу визначають чотири основні види консультування: експертне, проектне, процесне і навчальне, які можна доповнити п'ятим видом – комплексним (комбінованим). Різні комбінації елементів процесу консультування, використанні у кожній конкретній ситуації можуть формувати нові оригінальні варіанти рішень.

Перелік консалтингових продуктів формується під впливом потреб клієнтів. До основних типів консалтингових продуктів слід віднести: дослідження та аналіз ринку; розробку стратегії;

фінансовий менеджмент; підготовку та експертизу інвестиційних та інноваційних проектів; управління маркетингом; управління виробництвом; управління персоналом; інформаційні технології.

Особливості технологічного процесу консультування пов'язані із різними підходами до методик, методів, прийомів і стилів консультування. Ця різноманітність – одна із особливостей консультування, яка дозволяє клієнту знайти консультанта, який відповідає особливостям його організації і його особистим уподобанням. Моделі консультування відрізняються одна від одної ступенем участі та зусиль зовнішніх консультантів та персоналу клієнтської організації на кожній фазі консультаційного процесу.

Використовуючи різні моделі, потрібно враховувати дві сторони змін в господарстві: технічно-економічну сторону, яка характеризує технічну, технологічну та комерційну сторону проблеми, з якою стикається потенційний клієнт (фермер), а також шляхи її аналізу та вирішення; соціальну сторону, тобто, взаємовідносини між консультантом та фермером, реакція людей в фермерському господарстві на зміни та можлива допомога при їх плануванні та здійсненні.

Вивчаючи проблему господарства, консультант користується методом строгої ідентифікації проблеми та її вирішення, який включає збір, перевірку та повторну перевірку фактів, перспективних пропозицій та ідей, які пропонує фермер, і робить детальний аналіз на основі цих даних. Консультант одночасно притримується встановленої методики, застосовує різноманітні творчі методи пошуку можливих нових рішень проблеми, виявляє та обґрунтовує оптимальні варіанти так, щоб клієнт міг зробити вибір, розробити план дій для здійснення рекомендацій щодо вирішення проблеми та допомагає організовувати та контролювати процес виконання. Іншою, не менш важливою стороною консультування фермерських господарств є ефективний взаємозв'язок між консультантом та фермером, який спостерігається при плануванні та здійсненні змін.

Отже, спільна діяльність фермера та консультанта, яка дозволяє більш якісно здійснювати цей процес з метою забезпечення позитивних змін у розвитку фермерського господарства являє собою процес інформаційно-консультаційного забезпечення інноваційної діяльності фермерських господарств. Цей процес має декілька основних фаз, що допомагають консультанту та фермеру послідовно переходити від операції до операції.

Існує багато шляхів поділу процесу консультування на основні фази. Різні автори пропонують моделі, які включають від трьох до десяти фаз. При цьому цей процес завжди має початок (встановлюються відносини) і кінець (консультант залишає організацію). Досить часто посилаються на модель Kolb-Frohman, яка включає пошук, ознайомлення, діагноз, планування, дію, оцінку та завершення – п'ять основних фаз процесу консультування [4].

В пошуках розв'язання та впровадження інноваційних змін в фермерське господарство використовують творче мислення. Це є не що інше, як пов'язування разом предметів та ідей, які не були пов'язані між собою раніше. Ці методи входять до складу групових методів роботи консультантів, так як в процесі їх використання він працює з групою людей для розробки різних варіантів рекомендацій та обрання найкращих з них.

Можна виділити наступні методи розробки та прийняття рекомендаційних рішень: колективного блокноту; поділу; комбінування; "мозкової атаки"; синектики; прототипний; листи опитування; латеральне мислення; примусові взаємозв'язки; фокальних об'єктів; контрольних запитань.

Під час порівняння та відбору розроблених варіантів рекомендацій консультант використовує такі основні методи, як якісні та кількісні оцінки. Якісні включають конкретне числове значення показника для варіанта рекомендації, який оцінюється. Кількісна оцінка визначає ступінь порівняльної переваги варіантів рекомендацій над різними показниками [5].

Після аналізу порівняння та оцінки варіантів впровадження змін в господарстві, необхідно обрати той варіант, який найбільш відповідає ресурсним можливостям фермера, ризику виникнення побічних реакцій, узгодження коротко - та довгострокових цілей фермерських господарств. Консультант розробляє для фермерського господарства плани на майбутнє, тобто,

інвестування оновленого розвитку виробництва. Зробивши це, він завершує свою роботу в даному господарстві. Фермер, при цьому, здійснює розрахунок по зобов'язаннях з консультантом [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відпрацьований теоретичний механізм інформаційно-консультаційної діяльності в рослинництві забезпечує формування практичної моделі консалтингу біотехнологій. При цьому застосування системного підходу до розробки ефективних рекомендацій щодо впровадження нових біорегуляторів росту рослин сприяє поширенню передового досвіду на різних рівнях агроформувань – від фермерського господарства до аграрного холдингу.

Серед подальших теоретичних і практичних завдань для дослідження слід визначити інтерактивні підходи для консалтингових рішень поширення інноваційних біотехнологій в агропромисловому комплексі України.

Література

1. Маккхем К. Управленческий консалтинг / Пер. С [англ.]. М.: Издательство „Дело и сервис”, 1999. – 288 с.
2. Кальна-Дубінюк Т.П. Економічні аспекти застосування інноваційних біотехнологій в рослинництві та їх консультаційне забезпечення для вирішення проблем продовольчої безпеки України / Кальна-Дубінюк Т.П., Літовченко А.Н. // Науковий вісник НУБіП України. – К., 2009. – Вип.141, ч. 2. – с. 137-141.
3. Кальна-Дубінюк Т.П. Сучасні інформаційно-консультаційні технології : Збірник наукових праць / Матеріали Міжнародної конференції „Форум вищої освіти”, КПІ. – К., 2008. – с. 54-57.
4. Кропивко М.Ф. Основи аграрного консалтингу. / Кропивко М.Ф., Кальна-Дубінюк Т.П., Безкровний М.Ф. та ін. – К.: Освітня книга, 2006. – 224 с.
5. Кальна-Дубінюк Т.П. Словник довідник з дорадництва / Кальна-Дубінюк Т.П., Корінець Р. Я., Кудінова І.П., Рибак Л.Х., Хвалінська А.С. – Львів: НВФ «Українські технології», 2008. – 208 с.
6. Верба В.А., Решетняк Т.І. Організація консалтингової діяльності: Навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 2000.– 244 с.

Summary

The paper analyzes the main types of information and consultation tools and the essence of consulting solutions to the implementation of innovative biotechnology in crop production, show the most efficient and cost-based methods of consulting activities in agriculture.